

PAPER DETAILS

TITLE: Üniversite Öğrencilerinin Turizmin Olumsuz Çevre Etkilerini Algılama Düzeyi: Kuzey Kıbrıs
Örneği

AUTHORS: Okan Veli SAFAKLI

PAGES: 58-67

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/368024>

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Cilt / Vol: 6, Sayı/Issue: 6, 2017

Sayfa: 58-67

Received/Geliş: Accepted/Kabul:

[23-10-2017] – [11-11-2017]

Üniversite Öğrencilerinin Turizmin Olumsuz Çevre Etkilerini Algılama Düzeyi: Kuzey Kıbrıs Örneği

Okan Veli ŞAFAKLI

Prof. Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi, İİBF

Prof. , European University of Lefke Faculty of Economics and Administrative Sciences

orcid.org/0000-0001-9608-0217

osafakli@eul.edu.tr

Öz

Sürdürülebilir kalkınma açısından diğer sektörler gibi turizm sektörünün de çevreye etkisi minimum düzeyde olmalıdır. Bu çerçevede, Kuzey Kıbrıs'taki bir üniversite öğrencilerinin turizmin çevresel etkilerine yönelik algıları ölçülmüştür. Olumlu karşılanacak şekilde olumsuz bir algıya rastlanmamıştır. Ancak, su kirliliği, arazi kullanımı, bitki örtüsü ve doğal çevre tahribatı ile yeşil alanlara duyarlılık konusunda kararsız tutum dikkat çekicidir. Faktör analizi sonucunda turizmin çevresel etkisini açıklayan iki faktör önem sırasına göre "çevre kirliliği" ve ekolojik denge bozukluğu" olarak belirlenmiştir. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre T.C uyruklu öğrencilerin Kuzey Kıbrıs dışındaki diğer uyruklara göre çevresel problem algıları daha yüksek bulunmuştur. Çoklu regresyon analizine göre ise, turizmin genel çevresel etkisi üzerinde her iki faktörün istatistiki açıdan açıklayıcı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Kalkınma, Çevresel Etki, Sürdürülebilirlik

Perceptions of University Students on the Negative Environmental Impact of Tourism: Case of Northern Cyprus

Abstract

In terms of sustainable development, the negative impact of the tourism as other sectors on the environment as well should be minimal. In this framework, perceptions of university students on the environmental impact of tourism in Northern Cyprus were measured. Fortunately, negative perception was not observed. However, the hesitant attitude towards water pollution, land use, vegetation and natural environmental damage is noteworthy. As a result of factor analysis, two factors as "environmental pollution" and "ecological balance disorder" by order of importance explaining the environmental impact of tourism were determined. According to the one-way analysis of variance (ANOVA), Turkish students stated higher perceived environmental problems than foreign students except Turkish Cypriots. According to the multiple regression analysis, both factors were found to statistically explain the general environmental impact of tourism.

Keywords: Economic Development, Environmental Impact, Sustainability

1. Giriş

Turizm özellikle hizmet sektörü olarak birçok ülkenin kalkınmasında öncelikli durumdadır. Kuzey Kıbrıs gibi küçük ada ekonomilerinde turizm lokomotif sektör olarak görülmektedir. Yükseköğretim de eğitim turizmi şeklinde dikkate alındığında turizm Kuzey Kıbrıs ekonomisi için belkemiği durumuna gelmektedir. Ancak, turizmin olumlu yönleri yanında başta çevre olmak üzere olumsuz yönlerinin de sürdürülebilirlik açısından dikkate alınmalıdır. Yükseköğretim ile beraber turizmin hiç kuşkusuz çarpık yapılaşma, çevre ve hava kirliliği gibi olumsuz potansiyel etkileri ortaya çıkacaktır. Bu çerçevede, turizmin olumsuz çevre etkileri bazı yazarlara göre aşağıdaki gibi ortaya konmaktadır:

- Issı (1989) turizmin olumsuz çevre etkilerini bitki örtüsünün tahribatı, su kalitesindeki bozulma, doğal hayatın (fauna) tahribatı, tarihi sit alanlarının ve peyzajın bozulması, gürültü kirliliği, mimari kirlenme, altyapıda meydana gelen yetersizlikler ve trafik sorunları şeklinde sırlamaktadır.
- Doğan (2012) hazırladığı uzmanlık tezinde altyapı ve kaynakların kaldıramayacağı yoğunluk, turizm alanı açmak amaçlı doğa tahribatı, bölgeye özgü doğal değerlerin turistik öge olarak sunulmasının meydana getirdiği zararlar, turistlerin meydana getirdiği çevre kirliliği ve doğal dengenin bozulmasını turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkileri olarak sırlamaktadır.
- Sunlu'ya (2003) göre doğal kaynakların tükenmesi, kirlilik ve fiziki etkiler turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkileri şeklinde sıralanmaktadır.
- Cengiz ve Kırkibir'e (2007) göre turizmin çevresel etkileri kirlilik; trafik, park, eğlence alanı ve tarihi doku üzerinde yoğunlaşmaktadır.
- Bertan (2009) çalışmasında turizmin başlıca olumsuz etkilerini sırasıyla gürültü ve trafik karmaşası oluşturmaları, oteller ve turistik faaliyetlerin doğal çevreye zarar vermesi, çevre kirliliğini arttırması, doğal kaynakları olumsuz etkilemesi, travertenlere zarar vermesi ve turizm işletmelerinin kullandığı yeraltı su kaynaklarına zarar vermesi olarak ifade etmektedir.
- GhulamRabbany vd. (2013) turizmin çevre etkilerini su, hava, gürültü, katı atık ve çöp gibi doğrudan ve fiziki etkiler olarak açıklamaktadır
- Türker ve Türker (2014), Cengiz ve Kırkibir (2007) gibi turizmin çevresel etkilerini çevre kirliliği, trafik yoğunluğu, park ve eğlence alanları ve tarihi doku ekseninde açıklamaktadır.
- Gümüş ve Özüpekçe (2009) turizmin çevresel etkileri ile ilgili sırasıyla yeşil alanlara duyarlılık, tarihsel doku, doğal çevrenin bozulması ve kıyı kullanımına vurgu yapmaktadır.

Turizmin olumsuz etkilerinden hareketle bu çalışmada Kuzey Kıbrıs'taki bir üniversitedeki öğrencilerin turizmin çevresel etkilerine ilişkin algıları araştırılacaktır.

2. Yöntem

Yukarıda belirtildiği gibi bu çalışmada temel amaç üniversite öğrencilerinin turizmin çevresel etkilerine ilişkin algılarını tespit etmektir. Çalışmanın evreni olarak KKTC Lefke Avrupa Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler seçilmiştir. 2015-2016 Akademik yılında Lefke Avrupa Üniversitesi'nde öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 7054'dür (Sin, 2016). Bunların 5540'ı Türk, 640'u, Kıbrıslı Türk ve 874 kişi de diğer uyruklu öğrencilerden oluşmaktadır. Genel istatistiki saptama olarak 8000'den oluşan bir evren için 367 kişilik bir örneklemin yeterli olacağı ifade edilmektedir (Sekaran ve Bougie 2013: 268). Evren sayısı bilindiği durumlarda kullanılan aşağıdaki formüle göre ise yeterli örneklem sayısı 72 olarak hesaplanmaktadır (Kalıpsız, 1981; Akten, 2003: 119).

$$n = \frac{Z^2 NPQ}{NQ^2 + Z^2 PQ} \longrightarrow n = \frac{1.96^2 \times 7054 \times 0.95 \times 0.05}{7054 \times 0.05^2 + 1.96^2 \times 0.95 \times 0.05} = 72$$

n= Örnek büyüklüğü

Z= Güven katsayısı

P= Ölçmek istediğimiz özelliğin kütlede bulunma ihtimali (çalışmada %95 olarak alınmıştır)

Q= 1-P

N= Ana kütle büyüklüğü (7054)

Araştırma 2016 Mayıs ayı içerisinde kolayda örnekleme yöntemiyle gerçekleştirilmiş olup elde edilen geçerli anket sayısı 594'dür. Bu rakam ise minimum örneklem sayısının oldukça üzerindedir. Araştırmada kullanılan ölçek üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm cinsiyet ve uyruk olmak üzere 2 soruluk deneklerle ilgili demografik bilgi edinmeye yöneliktir. İkinci bölüm, turizmin çevresel etkilerine ilişkin öğrenci algılarını tespiti yönelik 17 sorudan oluşmaktadır. Üçüncü ve son bölüm ise turizmin çevre üzerindeki genel etki düzeyine ilişkin öğrenci algılarını belirlemeye yönelik 1 sorudan oluşmaktadır. Üniversite öğrencilerinin turizmin çevresel etkilerine ilişkin algılarını tespit için kullanılan ölçek Bertan (2009), Türker ve Türker (2014) ve Gümüş ve Özüpekçe'nin (2009) çalışmalarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Birinci bölüme yüzde analizi kullanılarak cinsiyet ve uyruktan oluşan demografik veriler yorumlanmıştır. İkinci ve son bölümde öğrencilerin turizmin çevresel etkilerine ilişkin tutumlarını belirlemek için olumsuzdan olumluya doğru oluşturulan 5'li Likert ölçeği (1=Hiç Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsız, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) kullanılmıştır.

Araştırmada istatistiki verilere ulaşmak için SPSS paket programı kullanılmıştır. Öncelikle araştırmada kullanılan ölçek güvenilirliği için Cronbach Alpha testi esas alınmıştır. Öğrencilerin turizmin çevresel etkisine ilişkin tutumlarını belirlemede Likert ölçeği ile hesaplanan ortalamaların "Tek-grup t-testi" yapılmıştır. Turizmin çevresel etkisine ilişkin tutumları yansıtan 17 değişken faktör analizine tabi tutularak ortak özellik taşıyan daha az sayıdaki faktörler ve bu faktörlerin turizmin çevresel etkisine ilişkin tutumları ne derece ölçtükleri belirlenmiştir. Faktör analizi sonucu elde edilen

faktörler ile turizmin çevre üzerindeki genel etki düzeyi hakkındaki tutum arasındaki istatistiki ilişkiyi belirlemek için ise çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

3. Veri Analizi

Turizmin çevre etkisine yönelik 17 sorudan oluşan ölçeğin güvenilirliğini ölçmek için hesaplanan Cronbach alfa değeri (0.899>.7) ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir (Altunışık vd. 2004 :113-116).

3.1. Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 59.3'ü erkeklerden; %63.5'i Türkiye Cumhuriyeti (T.C), % 19.9'u Kuzey Kıbrıs uyruklu ve %16.7'si üçüncü ülke uyruklulardan oluşmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1: Örneklemin Demografik Özellikleri (%)

Faktör	Kategori ve Yüzdesi		
Cinsiyet (%)	Kadın (40.7)	Erkek (59.3)	
Uyruk (%)	T.C (63.5)	K.K.T.C (19.9)	Diğer (16.7)

3.2 Turizmin Çevresel Etkileri

KKTC'de adı geçen üniversite öğrencilerinin turizmin çevresel etkilerine ilişkin algılarını belirlemede yöneltilen 17 adet önerme için 1 ile 5 arasında verilen değerlerin genel ortalaması hesaplanmıştır. Buna göre, en yüksek ortalamaya sahip olan değişken, en önemli çevre sorunu şeklinde yorumlanabilir. Tablo 2'de yer alan "Tek-grup t-testi" sonuçlarına göre ortalaması 3'den büyük olan bir değişkenin bulunmaması turizmin olumsuz çevre etkisinin yokluğunu göstermektedir. Ancak, Tek-grup t-testi "ne göre algının kararsız olarak yorumlanabileceği bazı değişken ortalamalarının 3'den istatistiki olarak farksız olduğu tespit edilmiştir. Şöyle ki, su kirliliği, arazi kullanımı, bitki örtüsü ve doğal çevre tahribatı ile yeşil alanlara duyarlılık konusunda kararsız tutum dikkat çekicidir

Tablo 2: Turizmin Çevresel Etkileri

S.NO	Değişkenler	Aritmetik Ortalama	Test değeri=3 Sig. (2-tailed)
1	Turizm gürültü ve trafik karmaşası oluşturur.	2,42	0,00
2	Turizmin çevre üzerindeki etkisi olumsuzdur.	2,51	0,00
3	Turistik faaliyet ve yatırımlardaki artış iklim değişikliğine neden olabilmektedir.	2,54	0,00
4	Oteller ve turistik faaliyetler, doğal çevreye zarar vermektedir.	2,66	0,00
5	Turistik faaliyet ve yatırımlardaki artış alt yapıda yetersizliklere neden olmaktadır.	2,68	0,00
6	Turizm çevre kirliliğini arttırmaktadır	2,68	0,00
7	Turistik faaliyet ve yatırımlardaki artış hava kirliliğine neden olmaktadır	2,68	0,00
8	Turizm, doğal kaynakları olumsuz etkilemektedir	2,74	0,00
9	Turistik tesisler kıyı kullanımı açısından daha çok olumsuz etki yaratmaktadır.	2,79	0,00
10	Tarihsel doku turizm faaliyetlerinden zarar görmektedir.	2,80	0,00
11	Turizm trafik yoğunluğuna neden olmaktadır	2,86	0,00
12	Turistik faaliyet ve yatırımlardaki artış su kalitesindeki bozulmaya neden olmaktadır.	2,86	,174*
13	Turistik faaliyet ve yatırımlardaki artış doğal hayatın (Fauna) tahribatına neden olmaktadır.	2,89	0,02
14	Turistik faaliyet ve yapılaşmadaki artış arazi kullanımında tahribata (Tarihi sit alanlarının ve peyzajın bozulması) neden olmaktadır.	2,92	,113*
15	Turistik faaliyet ve yatırımlar bitki örtüsünün tahribatına neden olmaktadır.	2,93	,144*
16	Turizm tesisleri, yapım aşamasında ve sonrasında doğal çevreyi bozacak etkiler yaratmaktadır.	2,96	,387*
17	Turizm tesisleri yeşil alanlara duyarlı değildir	2,97	,641*

Ölçek değerleri: 1=Hiç Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsız, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum

*İstatistiki olarak 3'e eşittir ($p>0.05$)

3.3 Turizmin Çevre Etkilerini Ölçen Faktörler

Öğrencilerin turizmin çevresel etkilerine yönelik algısını yansıtan 17 unsurlu değerlendirme - ortak özellik taşıyan temel başlıklara (faktör) indirgenmek için - faktör analizine tabi tutulmuştur. Faktör analizi uygulamadan önce, örneğin faktör analizine yeterliliğini ölçmek için yapılan Kaiser-Meyer-Olkin testi (measure of sampling adequacy-KMO:0,927>0.5) ve araştırma verilerinden anlamlı faktörler çıkarılabileceğini gösteren küresellik derecesinin belirlenmesi için yapılan Bartlett testi (Bartlett's Test of Sphericity) sonuçları (3315,546 ve $p:0,000<0.05$) kullanılan verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. İlgili ön koşullar sağlandıktan sonra, turizmin çevresel etkisini ölçmeye yönelik 17 değişkene varimax rotasyonlu temel bileşenler faktör analizi uygulanmıştır (Saruhan ve Özdemirci 2005: 151-156). Faktör analizi sonucunda, öncelikle faktör değeri 0.5'in altında olan 9, 11 ve 12 nolu değişkenler değerlendirme dışı bırakılarak 17 değişken için özdeğeri 1'den büyük 2 faktör elde edilmiştir (Tablo 3). Bu 2 faktör, toplam varyansın %52.44'ini açıklamaktadır. Bu paralelde, her bir faktörün varyanstaki açıklama değeri ise sözkonusu faktörlerin göreceli önemini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin turizmin çevresel etkilerini ölçmede önceliklerini yansıtan sözkonusu 2 faktör, değişkenlerin özellikleri dikkate alınarak Tablo 3'de görüldüğü gibi sırasıyla 1) Çevre Kirliliği ve 2) Ekolojik Denge Bozukluğu şeklinde adlandırılmıştır.

Tablo 3: Turizmin Çevresel Etkilerine İlişkin 17 Değişkenin 2 Faktöre Ayrılmış Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler ve Değişkenler	Özdeğer	Faktör yükleri	Varyans yüzdesi	Kümülatif varyans
Faktör 1: Çevre Kirliliği	6,097		28,895	28,895
Oteller ve turistik faaliyetler, doğal çevreye zarar vermektedir.		,761		
Turizmin çevre üzerindeki etkisi olumsuzdur.		,740		
Turistik faaliyet ve yatırımlardaki artış iklim değişikliğine neden olabilmektedir.		,726		
Turizm çevre kirliliğini arttırmaktadır		,618		
Turistik faaliyet ve yatırımlardaki artış hava kirliliğine neden olmaktadır		,606		
Turizm, doğal kaynakları olumsuz etkilemektedir		,593		
Turistik faaliyet ve yatırımlardaki artış alt yapıda yetersizliklere neden olmaktadır		,586		
Turizm gürültü ve trafik karmaşası oluşturur.		,582		
Faktör 2: Ekolojik Denge Bozukluğu	1,245		23,448	52,443
Turizm tesisleri, yapım aşamasında ve sonrasında doğal çevreyi bozacak etkiler yaratmaktadır.		,819		
Turizm tesisleri yeşil alanlara duyarlı değildir		,765		

Turistik faaliyet ve yatırımlar bitki örtüsünün tahribatına neden olmaktadır.		,737		
Tarihsel doku turizm faaliyetlerinden zarar görmektedir.		,623		
Turistik faaliyet ve yapılaşmadaki artış arazi kullanımında tahribata (Tarihi sit alanlarının ve peyzajın bozulması) neden olmaktadır.		,550		
Turistik faaliyet ve yatırımlardaki artış doğal hayatın (Fauna) tahribatına neden olmaktadır.		,521		

3.4 Demografik Algı Farklılıkları

Turizmin çevresel etkilerini açıklayan yukarıdaki faktörlere yönelik algıların demografik açıdan farklılaşp farklılaşmadığını tespit için Bağımsız Örneklem İÇİN t-Testi ve Tek Yönlü Anova Testi uygulanmıştır. Öncelikle cinsiyete göre algıların farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ancak, öğrencilerin uyruklarına göre algıların istatistiksel olarak farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Tablo 4’de görüldüğü gibi T.C uyruklular ile üçüncü ülke uyruklularının algıları farklılaşmaktadır. Şöyle ki, Tek yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucuna göre T.C uyruklu öğrencilerin Kuzey Kıbrıs dışındaki diğer uyruklulara göre çevresel problem algıları daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 4: Faktör Algılarının Uyruğa Göre Farklılığı

Bağımlı Değişken	(I) Uyruk	(J) Uyruk	Ortalama	Ortalama Farkı (I-J)
F1	TC	TC	2,7855	
		KKTC	2,6568	,12870
		Diğer	2,5442	,24129*
	KKTC	TC	2,7855	-,12870
		KKTC	2,6568	
		Diğer	2,5442	,11259
	Diğer	TC	2,7855	-,24129*
		KKTC	2,6568	-,11259
		Diğer	2,5442	
F2	TC	TC	2,8426	
		KKTC	2,6751	,16748
		Diğer	2,5606	,28201*
	KKTC	TC	2,8426	-,16748
		KKTC	2,6751	
		Diğer	2,5606	,11454
	Diğer	TC	2,8426	-,28201*
		KKTC	2,6751	-,11454
		Diğer	2,5606	

*Ortalama farkı 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

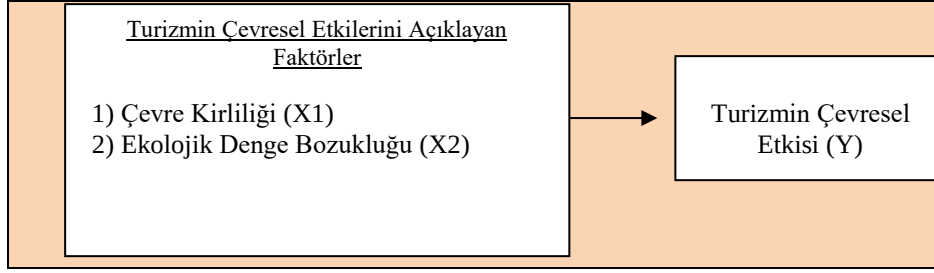
3.5 Araştırma Modeli

Faktör analizi sonuçlarına dayanılarak Şekil 1’de gösterilen tanımlayıcı araştırma modeli geliştirilmiştir. Bu modele göre, faktör analizi sonucunda belirlenen turizmin çevresel etkilerini açıklayan faktörler (bağımsız veya

açıklayıcı değişkenler), turizmin çevresel etkisi (bağımlı değişken) üzerinde etkilidir.

Şekil 1: Faktör Analizi Sonuçlarına Göre Geliştirilen Araştırma Modeli

3.6 Çoklu Regresyon Analizi

Faktör analizi sonucunda 2'e indirgenen değişkenlerin faktör değerleri (skorları) kukla veriler olarak kabul edilmiş ve bu faktörler ile bağımlı değişken "Turizmin Çevresel Etkisi" arasındaki ilişkiyi belirlemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Bu analizin sonuçları Tablo 5'de yer almaktadır. Araştırma modelinin statistiki açıdan anlamlı olduğu F testi sonucunda anlaşılmaktadır ($F=303,300$, $R^2=0.511$, $p=.000<.01$). Bu modele göre, bağımsız değişkenler bağımlı değişkendeki değişimin sadece % 51.1'lik kısmını açıklayabilmektedir. Her iki faktör de turizmin çevresel etkisi üzerinde istatistikî açıdan etkili bulunmuştur. Şöyle ki, "Turizmin Çevresel Etkisi (Y)" ile "Çevre Kirliliği (X1)" (.443) ve "Ekolojik Denge Bozukluğu (X2)" (.336) değişkenleri arasında pozitif yönde anlamlı ($p<0.01$) ilişkiler söz konusudur. Başka bir ifade ile, bu iki değişkendeki artışlar, turizmin çevresel etkisinde artışa neden olacaktır. Standardize katsayılarından da anlaşılacağı gibi turizmin çevresel etkisini artırmada potansiyel olarak en fazla etkiyi "Çevre Kirliliği (X1)" yaratmaktadır.

Tablo 5: "Turizmin Çevresel Etkisi Üzerine Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları"

	Standardize katsayılar		
a)Turizmin Çevresel Etkisine İlişkin Faktörler (Açıklayıcı Faktörler)	Beta	t	Sig.
(Constant)	-0.155	-1,283	,200
Çevre Kirliliği (X1)	0,443	11,323	,000*
Ekolojik Denge Bozukluğu (X2)	0,336	8,579	,000*
Çoklu belirlilik katsayısı (R Square) : ,511			
F Testi : 309,300 Signif. F: 0.000*			
b)Bağımlı değişken: Turizmin Çevresel Etkisi (Y)			
(*) 0.01 önem derecesinde anlamlı			

Faktör analizi ve regresyon sonuçlarına göre kentsel turizmin çevresel etkisine ilişkin aşağıdaki denklem kurulmuştur.

$$Y = -0,155 + 0,443X_1 + 0,336X_2$$

Bu denkleme göre “çevre kirliliğine” yönelik tutumdaki 1 birimlik olumlu gelişme turizmin çevresel etkisine yönelik algılamada 0,443 birimlik olumlu gelişme yaratırken, “Ekolojik Denge Bozukluğu”na yönelik tutumdaki 1 birimlik olumlu turizmin çevresel etkisine yönelik algılamada 0,336 birimlik olumlu gelişme ile sonuçlanacaktır.

4. Sonuç

Küçük ada ekonomilerinde kalkınmada öncelikli sektörler hizmet sektöründe yoğunlaşmaktadır. Bu özelliğe sahip Kuzey Kıbrıs’ta ise turizm ve yüksek öğretim lokomotif sektörler olarak belirlenmiştir. Yüksek öğretim sektörü de eğitim turizminin bir türü olarak kabul edildiğinden turizm Kuzey Kıbrıs ekonomisinin bel kemiği olma niteliğini taşımaktadır.

Diğer sektörlerde olduğu gibi turizmin kalkınmaya etkisi değerlendirilirken sürdürülebilirlik olgusu esas alınmalıdır. Şöyle ki, özellikle turizm yatırımları gerçekleştirilirken ve tesisler faaliyetlerini yürütürken çevre tahribatını önlemek yanında korumak ve geliştirmek için gerekli önlemlerin alınmasına özen gösterilmelidir.

Çevresel sürdürülebilirlik kapsamında bu çalışmada; Kuzey Kıbrıs’ta faaliyet gösteren Lefke Avrupa Üniversitesi öğrencilerinin turizmin çevresel etkilerine yönelik algıları ölçülmüştür. Araştırma sonuçları itibarıyla olumsuz bir algıya rastlanmamıştır. Ancak, su kirliliği, arazi kullanımı, bitki örtüsü ve doğal çevre tahribatı ile yeşil alanlara duyarlılık konusunda kararsız tutum dikkate alınmalıdır. Faktör analizi sonucunda turizmin çevresel etkisini açıklayan iki faktör önem sırasına göre “çevre kirliliği” ve ekolojik denge bozukluğu” olarak belirlenmiştir. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre T.C uyruklu öğrencilerin Kuzey Kıbrıs dışındaki diğer uyruklulara göre çevresel problem algıları daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, farklı kültürlerden gelen öğrencilerin çevre bilinçlerinin de farklılaşacağı şeklinde yorumlanabilir.

Çoklu regresyon analizine göre, turizmin genel çevresel etkisi üzerinde her iki faktörün istatistikî açıdan açıklayıcı olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi bulguları ile örtüşür şekilde çevre kirliliğindeki değişim ekolojik denge bozukluğuna göre turizmin çevresel etkisini daha fazla açıklamaktadır.

Kaynakça

- Akten, M. (2003). Isparta İlineki Bazı Rekreasyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Beleirlenmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: A, Sayı: 2, Yıl: 2003, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 115-132
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım, E. (2004). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, 3. Baskı, Sakarya Kitabevi.
- Bertan, S. (2009). Turizmin Çevre Üzerinde Yarattığı Etkiler: Pamukkale Örneği, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 20(2): 204-214.
- Cengiz, E., & Kırkbir, F. (2007). Yerel Halk Tarafından Algılanan Toplam Turizm Etkisi İle Turizm Desteği Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007/1: 20-36.
- Doğan, Tayfun (2012), Turizm Ve Çevre İlişkisi Bağlamında Ekoturizmin Çevre Üzerine Etkileri, *Uzmanlık Tezi*, T.C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- GhulamRabbany, Md., Sharmin Afrin, Airin Rahman, Faijul Islam ve Fazlul Hoque (2013), Environmental Effects Of Tourism, *American Journal of Environment, Energy and Power Research*, 1(7): 117-130.
- Gümüş, N. & S. Özüpekçe (2009). Foça'da Turizmin Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Çevresel Etkilerine Yönelik Yerel Halkın Görüşleri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2): 398-417.
- Issı, Yasemin (1989), "Türkiye Turizminin Yapay ve Doğal Çevre Üzerindeki Etkileri", *İktisat Fakültesi Mecmuası*, Cilt. 47, Sayı. 1, ISSN: 1304-0235, (115-131).
- Kalıpsız, A., (1981). İstatistik Yöntemler, İ.Ü. Orman Fakültesi, Yayın No: 2837, O.F. Yayın No:294, İstanbul
- Saruhan, Ş. C. ve Özdemirci, A. (2005). Bilim, Felsefe ve Metodoloji, Alkım Yayınevi.
- Sekaran, U & R. Bougie (2013). Research Methods for Business, Sixth Ed., Wiley, United Kingdom.
- Sin, Tuğba (2016). KKTC Ekonomik Göstergeler Raporu, T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği Kei Ofisi, 09 Aralık 2016. [Online] at <http://www.kei.gov.tr/media/1344/12-aral%C4%B1k-2016-kktc-ekonomik-goestergeler-raporu.pdf>
- Sunlu, U. (2003). Environmental impacts of tourism. In Conference on the Relationships between Global Trades and Local Resources in the Mediterranean Region.
- Türker, G.Ö. & A. Türker (2014). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, May/Mayıs 2014:81-98.

